

NASTANEK SVETOVNIH RELIGIJ

UVOD

Pri obravnavi nastanka svetovnih religij se pri pouku zgodovine večinoma osredotočimo na spoznavanje dejstev, dogodkov, oseb iz posamezne religije. Z načinom dela, ki ga predstavljamo v nadaljevanju, pa želimo bolj izpostaviti stike med religijami, predvsem podobnosti med krščanstvom in islamom, saj se zavedamo, da je ravno razumevanje kulture, običajev, navad ipd. ključno za naše uspešno sobivanje tako v okolju, iz katerega izhajamo, kot v svetu na splošno.

Naše okolje je socialno-kulturno dokaj homogeno, saj je velika večina prebivalstva Slovencev, nekaj pa je tudi priseljencev, večinoma iz republik nekdanje Jugoslavije. Zato tudi izbira omenjenih religij ni naključna, saj sta to religiji, ki sta prisotni v družinah naših dijakov – krščanstvo pri Slovencih, Hrvatih in Srbih, islam pa pri Bošnjakih in kosovskih ter makedonskih Albancih.

Konkretni učni cilji, ki smo si jih zastavili v skladu z učnim načrtom, se nanašajo na razumevanje zgodovinskih dogodkov, pojavov, procesov (deklarativno znanje), na razvijanje spretnosti in veščin (proceduralno znanje) ter na razvijanje odnosov, ravnanj, naravnosti in stališč (odnosno znanje).

Cilji, ki se nanašajo na znanje in razumevanje zgodovinskih dogodkov, pojavov in procesov so, da dijaki in dijakinje:

- preiščejo okoliščine nastanka krščanstva, njegove značilnosti, vzroke za njegovo širjenje,
- pojasnijo duhovna in socialna sporočila krščanstva in vpliv le-tega na kulturo,
- preiščejo okoliščine nastanka islama, njegove značilnosti, vzroke za njegovo širjenje,
- pojasnijo duhovna in socialna sporočila islama in vpliv islama na kulturo.

Cilji, ki se nanašajo na razvijanje spretnosti in veščin so, da dijaki in dijakinje:

- religiji umestijo v ustrezen čas in prostor,
- s pomočjo virov ugotovijo podobnosti in razlike med obema religijama ter razmislijo in razložijo posledice stikov med obema religijama,
- razvijejo spretnosti zbiranja in izbiranja informacij iz različnih medijev in kritično presodijo njihovo uporabno vrednost,
- oblikujejo svoje sklepe, mnenja, stališča in interpretacije,
- razvijejo sposobnost različnih oblik komunikacije,
- razvijejo socialne spretnosti pri različnih oblikah sodelovalnega učenja.

Cilji, ki se nanašajo na razvijanje odnosov, ravnanj, naravnosti in veščin so, da dijaki in dijakinje:

- razvijejo razumevanje in spoštovanje za različnosti in drugačnosti ver,
- razvijejo pripravljenost premagovati predsodke in stereotipe,
- razvijejo pozitiven odnos do raznolikosti in večkulturnosti,
- spoznajo pomen medkulturnega dialoga in strpnosti,
- poudarijo pozitivne kulturne vplive med narodi.

Pri pouku smo želeli razvijati tudi ključne kompetence, kot so sporazumevanje v maternem jeziku, sporazumevanje v tujih jezikih (angleščina in italijanščina), matematična kompetenca ter osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji, digitalna pismenost, učenje učenja, socialne in državljanske kompetence, kulturna zavest in izražanje.

Možne povezave učne enote Nastanek svetovnih religij so s sociologijo (Religija in verovanjski sistemi), slovenščino (Biblija in književnost starega Orienta) in umetnostno zgodovino, pri pouku zgodovine pa se lahko ta enota obravnava tudi še kot uvod v izbirno širšo temo Srednjeveške verske vojne v drugem letniku ali pa pri izbirni širši temi Migracije prebivalstva v 4. letniku (pri vsebini Mešanje kultur).

Obravnava izbrane učne enote traja najmanj 4 šolske ure, oblikovani delovni list¹ pa dijaka vodi od tega, da pomisli oziroma se zave, kaj že ve o svetovnih religijah, prek spoznavanja krščanstva in islama, do iskanja stikov med religijama.

MEDKULTURNI METODOLOŠKI PRISTOPI

Preden smo se v šolskem letu 2008/2009 prvič lotili obravnave učnega sklopa o nastanku svetovnih religij, nas je zanimalo, v kolikšni meri se dijaki zavedajo kulturne raznolikosti in koliko so o tem ozaveščeni. To smo poskušali ugotoviti z vprašalnikoma² za (samo) vrednotenje o razumevanju kultur in sporazumevanju ter odkrivanju kulturne raznolikosti in ozaveščenosti.

Pri odgovorih dijakov se je izkazalo, da dijaki,³ kadar uporabljajo prvi/izvorni jezik, sebe večinoma vidijo kot osebo, ki ima rada nova poznanstva, zanimajo jih tuji običaji in ljudje, da se v komunikaciji v tujem jeziku vključujejo v pogovor, če jih vsebina pritegne, in da ob stiku z govorniki tujega jezika v svojem okolju opazujejo, kako ravnajo oziroma se obnašajo.

Kulturne posebnosti svojega jezikovnega/kulturnega okolja prepoznajo po pogovornih vsebinah, kulturne posebnosti tujega okolja pa večina prepozna po tonu, melodiji in kretnjah, s katerimi je sporočilo posredovano.

Dijaki poskušajo strpno in potrpežljivo predstaviti svoja stališča do odnosov med ljudmi. Premalo pa, vsaj po našem mnenju, poskušajo utemeljevati svoja stališča, primerjati ravnanje pripadnikov drugih narodov in kultur s svojim ravnanjem ter iskati izvor posameznih običajev. Ravno to pa smo želeli pri dijakih razvijati pri izbrani učni enoti.

Pri oblikovanju vprašanj na delovnem listu oziroma pri svojih didaktičnih pristopih smo sledili holističnemu pristopu Michaela Byrama.⁴

Tako smo hoteli, da se dijaki najprej zavedajo znanja, ki ga že imajo o religijah v svetu, da znajo narediti ali ukrepati, ko se znajdejo v situacijah, povezanih z religijo, ter da se zavedajo sebe oziroma spremenijo samega sebe s pomočjo znanja, ki so si ga na novo pridobili v zvezi s krščanstvom in islamom.

En teden po obravnavi učnega sklopa o svetovnih religijah so dijaki še enkrat izpolnjevali ista vprašalnika o (samo)vrednotenju kot pred obravnavo. Pri tem drugem (samo) vrednotenju so se pojavili podobni odgovori kot pri prvem, več dijakov kot prvič pa je odgovorilo, da poskušajo opisati in utemeljevati svoja stališča ter iskati izvor posameznih običajev.

Menimo, da je bilo premalo časa za takšno spremembo obnašanja dijakov in so bili verjetno bolj pod vplivom načina dela pri obravnavi religij v svetu, kjer je bilo veliko nalog, ki so zahtevale utemeljevanje iz iskanje različnih podatkov, dejstev.

Z načinom dela pri pouku o nastanku svetovnih religij smo bili zadovoljni, je pa takšno delo terjalo veliko priprav in teoretičnega znanja. Ravno tako je bila zadovoljna večina dijakov, nekaterim pa se je zdelo utrujajoče, saj je bilo veliko aktivnosti med poukom in tudi doma.

Naj na tem mestu omenimo, da so temelji za obravnavo učnega sklopa, kot je predstavljen v tem članku, nastali v okviru mednarodnega projekta PERMIT.⁵ Fakulteta za humanistične študije Univerze na Primorskem je v letih 2008 in 2009 sodelovala kot partnerska ustanova pri mednarodnem projektu PERMIT, ki ga je vodila Univerza Yildiz iz Istanbula v Turčiji, sodelovala pa je še Univerza iz Benetk, Ca' Foscari. Projekt je finančno omogočila EU-akcija za Promocijo javnega dialoga med EU in Turčijo (Promotion of Civil Society Dialogue between EU and Turkey). Cilj projekta je bil uvajanje medkulturnega vedenja in senzibilnosti/ozaveščenosti v čim več srednješolskih predmetov. Zato so vse sodelujoče

¹ Glej prilogo.

² Vprašalnik je povzet po Zudič Antonič, N. in Malčič, M. (2007): *Il vicino diverso/Bližina drugosti*. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, *Annales*, str. 67, 68.

³ Vprašalnike o samovrednotenju je izpolnjevalo 40 dijakov. Tu so predstavljeni odgovori, ki jih je pri posameznem sklopu vprašanj označilo več kot 50 % dijakov.

⁴ Bayram, M. (2006): *From intercultural communicative competence to »intercultural citizenship« – reflections on the raison d'être of foreign language education*. V: Čok, L. (ur.): *Bližina drugosti/The close otherness*. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, *Annales*, str. 21–36.

⁵ Več o projektu: <http://www.fhs.upr.si/sl/raziskovalna-dejavnost/projekt-permit> (dostop: februar 2012).

ustanove v svojem okolju izbrale več srednješolski ustanov in učiteljev. Izbrane učitelje so na mednarodnih delavnicah in prek internetnega portala vodili v uvajanju integriranega interdisciplinarnega pristopa pri medkulturnih vsebinah. Iz Slovenije so pri projektu PER-MIT sodelovali: Gimnazija Piran, Ginnasio Antonio Sema Piran Pirano, Srednja gostinška in turistična šola Izola, Ginnasio Gian Rinaldo Carli Koper Capodistria, Šolski center Postojna, Gimnazija Ilirska Bistrica in Mednarodna šola Bežigrad. Raziskovalno delo sta vodili doc. dr. Nives Zudič Antonič in doc. dr. Neva Čebren, kot znanstvena svetovalka pa je sodelovala prof. dr. Lucija Čok.

DIDAKTIČNA IZVEDBA

Pri delu v razredu smo uporabljali individualno učno obliko ter delo v parih in manjših skupinah. Za omenjeni učni obliki smo se odločili, ker pri takšnem delu dijaki razvijajo samostojnost pri iskanju novih informacij ter predstavljajo in utemeljujejo svoja stališča, mnenja. Delo v paru in v manjših skupinah pa spodbuja komunikacijo med dijaki – dijaki izmenjujejo svoja stališča in različne poglede na dogodke, pojave ter iščejo skupne rešitve.

Med učnimi metodami smo izbrali metodo razlage (pripovedovanje, opisovanje, poročanje, pojasnjevanje itd.), metodo pogovora, metodo grafičnih izdelkov, metodo izkusnega učenja, metodo dela z zgodovinskimi besedili, metodo uporabe informacijsko-komunikacijske tehnologije in metodo demonstracije.

Pri pouku smo uporabili številna učila in učne pripomočke, kot so učbeniki za 1. in 2. letnik gimnazije, zgodovinski atlas, zemljevidi, časovne preglednice, zgodovinski viri, strokovna literatura, slovarji in leksikoni, internet,⁶ tabla, kreda, papir, flomastri, računalnik, projektor, platno, tiskalnik, čitalnik, fotokopirni stroj itd.

Kot smo že omenili, je obravnava učnega sklopa Nastanek svetovnih religij trajala 4 učne ure, temelj dela dijakov pa je bilo izpolnjevanje delovnega lista z avtentičnimi nalogaми. Potek dela s predvidenim časovnim okvirjem je prikazan v spodnji tabeli.

Potek 1. učne ure – Kaj že vem o svetovnih religijah?

	Učitelj:	Dijaki:
Uvodni del (5 min.)	- napove temo nove učne enote - razdeli delovni list – Kaj že vem o religijah?	- poslušajo
Osrednji del (25 min.)	- nadzoruje delo in po potrebi pomaga skupinam	- v manjših skupinah rešujejo delovne liste in izmenjujejo svoja mnenja
Zaključek (15 min.)	- vodi potek poročanja	- poročajo sošolcem o svojih ugotovitvah

Potek 2. učne ure – Krščanstvo:

	Učitelj:	Dijaki:
Uvodni del (10 min.)	- pregleda domačo nalogo	- dva dijaki prebereta domačo nalogo Moje mnenje o krščanstvu in islamu
Osrednji del (20 min.)	- razdeli delovne liste – Krščanstvo - razloži način dela - nadzoruje delo in po potrebi pomaga posameznemu paru	- poslušajo navodila - v parih rešujejo delovne liste s pomočjo učbenika in po potrebi tudi učitelja
Zaključek (15 min.)	- vodi potek poročanja - odgovarja na morebitna vprašanja dijakov o krščanski veri	- preberejo svoje odgovore

⁶ Posamezni uporabljeni internetni naslovi so navedeni na delovnem listu.

Potek 3. učne ure – Islam:

	Učitelj:	Dijaki:
Uvodni del (5 min.)	- pregleda domačo nalogo	- dijaki preberejo domačo nalogo
Osrednji del (35 min.)	- razloži podobo Evrope in Sredozemlja po razpadu rimskega imperija - oblikovanje frankovske, bizantinske in arabske države - razdeli delovne liste - Islam - razloži način dela - dijaki si ogledajo vprašanja na delovnih listih, na katere stvari so pozorni med ogledom filma - ogled filma o začetkih islama	- delajo zapiske - pregledajo delovne liste o islamu - si ogledajo film
Zaključek (5 min.)	- nadzoruje delo	- rešujejo delovne liste, dokončajo jih doma

Potek 4. učne ure – Podobnosti med krščanstvom in islamom:

	Učitelj:	Dijaki:
Uvodni del (15 min.)	- pregleda domačo nalogo	- dijaki preberejo domačo nalogo (delovni list o islamu)
Osrednji del (20 min.)	- razdeli delovne liste - Stik med religijama - nadzoruje delo	- rešujejo delovne liste
Zaključek (10 min.)	- nadzoruje delo	- preberejo svoje odgovore - razprava

DOSEŽENI REZULTATI

Menimo, da smo pri obravnavi učnega sklopa Nastanek svetovnih religij dosegli namen in tudi zastavljene cilje.

Večina dijakov je izvedla vse predvidene aktivnosti (reševanje delovnega lista; tisti, ki so to želeli, so doma v roku enega tedna v manjših skupinah oblikovali powerpoint predstavitev o religijah in verskih objektih na slovenskem ozemlju, na Apeninskem polotoku, v bizantinski državi in v Osmanskem cesarstvu; ugotovitve so podprli s svojimi argumenti). Šestim dijakom pa so se zdele aktivnosti pretežke in so v glavnem čakali na ugotovitve in razlage njihovih sošolcev ter so si jih nato zapisali.

V učnem sklopu zastavljene cilje smo, skupaj z drugimi obravnavanimi vsebinami, preverjali z ustnim in pisnim ocenjevanjem dijakov.

Tako zastavljeno delo ni prineslo nobenih novosti pri ciljih, ki se nanašajo na znanje in razumevanje zgodovinskih dogodkov, pojavov, procesov, temveč so bile te vidne pri obravnavi ciljev, ki se nanašajo na razvijanje spretnosti in veščin ter ciljev, ki se nanašajo na razvijanje odnosov, ravnanj, naravnosti in stališč.

Dijaki so spoznali, kako pomembno je v stiku z drugimi ljudmi poznavanje tuje kulture, vere, navad itd. Presenečeni so bili nad dejstvom, da sta si krščanstvo in islam tako podobna oziroma da imata toliko skupnih točk, kot so na primer vera v enega boga, iste osebe z drugačnimi imeni, podobno razlagata nastanek sveta, imata podobna socialna sporočila itd. Postali so bolj kritični do sebe in svojega okolja, ocenili so tudi, da bodo pridobljeno znanje lahko koristno uporabili pri navezovanju stikov z ljudmi drugih narodnosti in kultur.

Takšen način dela v razredu je pozitivno vplival na kakovost sodelovanja med dijaki in njihov medsebojni odnos, povečal je njihovo ustvarjalnost in čustveno zavedanje ter pozitivno gledanje do drugih religij in drugačnosti sploh.

Menimo pa, da je bilo za trajnejše spreminjanje ravnanja dijakov in njihovih stališč premalo časa, saj bi se to spremenilo le, če bi podobno, torej z medkulturnimi metodološkimi pristopi, nadaljevali več časa in pri večjem številu predmetov.

Dijaki so bili s svojim delom zadovoljni, vseč so jim bile aktivnosti pri pouku in to, da so podajali svoja stališča, mnenja ter se o njih pogovarjali s svojimi sošolci.

SKLEP

Pouk, ki temelji na medkulturnih metodoloških pristopih, lahko veliko pripomore k pozitivnemu gledanju dijakov na ljudi, ki pripadajo drugačnim kulturam. Pomaga jim sprejemati drugačnost, hkrati pa jih tudi spodbuja k nadaljnjemu in samostojnemu raziskovanju.

Seveda pa je takšno spreminjanje dijakovih dejanj in stališč možno le, če je takšen pristop dolgotrajen, vanj pa je vključenih tudi več šolskih predmetov.

V našem okolju smo tako prvič začeli razmišljati o načinu priprave učnega sklopa in učnih ur z elementi medkulturnega sodelovanja. Odgovoriti smo morali na to, kakšna vprašanja naj postavimo dijakom, da bodo začeli razmišljati o svoji kulturi in navadah ter poiskali stičišča svoje kulture z drugo. Hkrati pa sta nam način dela in učna snov dala podlago za uporabo avtentičnih nalog, ki so realistične, ki omogočajo prenos, sintezo in aplikacijo usvojenega znanja, so problemsko zasnovane, spodbujajo k razmišljanju o alternativnih rešitvah in zahtevajo kritično razmišljanje ter nenehno povratno informacijo.

LITERATURA IN VIRI

- Bayram, M. (2006): From intercultural communicative competence to »intercultural citizenship« - reflections on the raison d'être of foreign language education. V: Čok, L. (ur.): Bližina drugosti/The close otherness. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Annales.
- Brodnik, V., Jernejčič, R. in Zgaga S. (2010): Zgodovina 1. Učbenik za 1. letnik gimnazije. Ljubljana: DZS.
- Jankovič, V. (2000): Resnice, miti in legende. Ljubljana: Modrijan.
- Šolski zgodovinski atlas (2002). Ljubljana: DZS.
- Zgodovina krščanstva (1992). Ljubljana: DZS.
- Zudič Antonič, N. in Malčič, M. (2007): Il vicino diverso/Bližina drugosti. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Annales.
- http://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:Blau_moschee_6minarette.jpg (dostop: 28. 2. 2012).
- http://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:Kampanila_Palac_dozyw.jpg (dostop: 28. 2. 2012).
- <http://sl.wikipedia.org/wiki/Religija> (dostop april 2009).

POVZETEK

Članek prikazuje obravnavo nastanka svetovnih religij pri pouku zgodovine v gimnaziji. Z načinom opisanega dela želi avtorica bolj kot spoznavanje dejstev, dogodkov, oseb iz krščanstva in islama izpostaviti stike in predvsem podobnosti med religijama, saj se zaveda, da lahko pouk, ki temelji na medkulturnih metodoloških pristopih, veliko pripomore k pozitivnemu gledanju dijakov na ljudi, ki pripadajo drugačnim kulturam.

Pri oblikovanju vprašanj na delovnem listu oziroma pri svojih metodoloških pristopih je sledila holističnemu pristopu Michaela Byrama.

V članku predstavljeno delo ni prineslo novosti pri ciljih, ki se nanašajo na znanje in razumevanje zgodovinskih dogodkov, pojavov, procesov, temveč so bile vidne novosti pri obravnavi ciljev, ki se nanašajo na razvijanje spretnosti in veščin ter na razvijanje odnosov, ravnanj, naravnosti in stališč.

Dijaki so bili presenečeni nad dejstvom, da sta si krščanstvo in islam tako podobna. Postali so bolj kritični do sebe in svojega okolja, ocenili so tudi, da bodo pridobljeno znanje lahko koristno uporabili pri navezovanju stikov z ljudmi drugih narodnosti in kultur.

Takšen način dela v razredu je pozitivno vplival na kakovost sodelovanja med dijaki in njihov medsebojni odnos, povečal je njihovo kreativnost in čustveno zavedanje ter pozitivno gledanje do drugih religij in drugačnosti sploh.

PRILOGA: DELOVNI LIST

KAJ ŽE VEM O SVETOVNIH RELIGIJAH?

V manjših skupinah odgovorite na spodnja vprašanja in svoje ugotovitve predstavite sošolcem.

1. Kakšne vere je večina Slovencev? Mogoče veste, zakaj je tako?
2. Ali ste v Sloveniji že srečali ljudi drugačne vere? Katere?
3. Od kod so prišli ti ljudje? So domačini?
4. Od česa je odvisno posameznikovo verovanje? Kdo vpliva nanj? Kako se oblikuje?
5. Spodnje slike prikazujejo tri mesta. Pri vsaki sliki zapišite, kakšne vere je, po vašem mišljenju, večinsko prebivalstvo mesta. Razložite tudi, zakaj ste se tako odločili.

(Avtorica: mag. Sonja Škrlič Počkaj.)

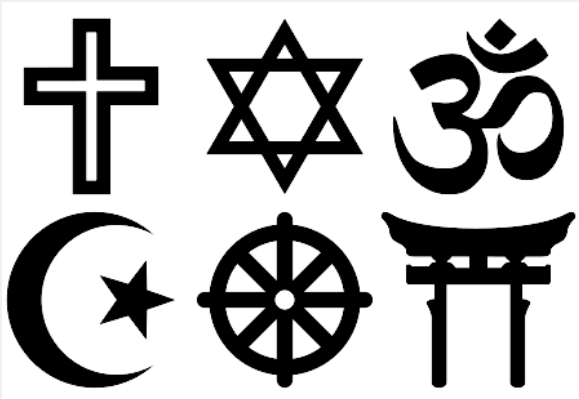
(http://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:Blau_moschee_6minarette.jpg. (dostop 28. 2. 2012))

(http://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:Kampanila_Palac_dozow_jpg. (dostop: 28. 2. 2012))

6. Vživite se v vlogo turista. Razložite, kaj morate narediti ob vstopu v cerkev sv. Štefana v Postojni, v cerkev sv. Marka v Benetkah ali v Modro mošejo v Istanbulu.

7. Spodaj je nekaj simbolov posameznih svetovnih religij. Jih prepoznate?

(Prirejeno po:<http://sl.wikipedia.org/wiki/Religija>. (dostop april 2009))

8. Ali poznate kake praznike, povezane s posamezno religijo? Katere?

Religija	Prazniki

KRŠČANSTVO

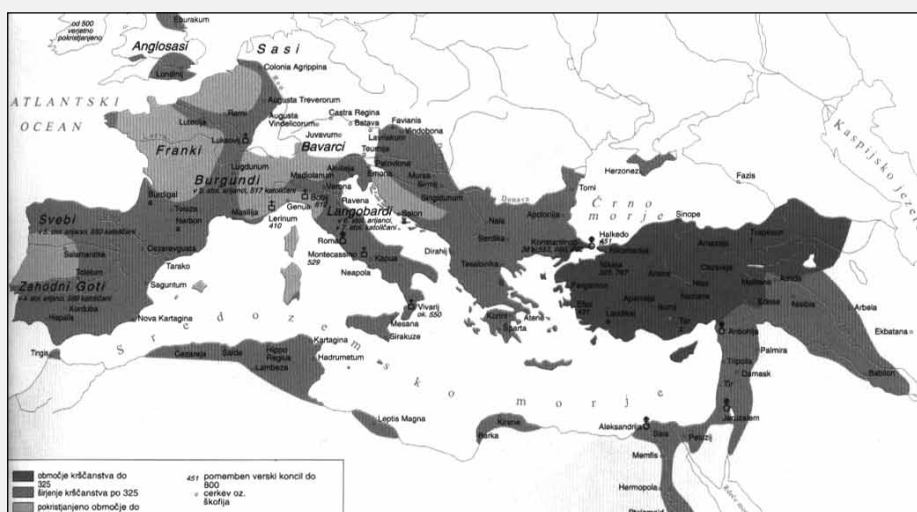
S širjenjem rimskega imperija po Evropi in Sredozemlju se je večalo tudi število različnih bogov, ki so jih Rimljani prevzemali od podrejenih ljudstev.

Med kult, ki so postali priljubljeni pri Rimljanih, so bili takšni, ki so ponujali tolažbo in vero v posmrtno življenje. Tako je postalo v prvih stoletjih našega štetja vse vplivnejše krščanstvo.

Krščanstvo se je začelo razvijati v Judeji, Rimljani pa so ga sprva razumeli kot versko ločino znotraj judovske vere.

Razdelite se v pare, odgovorite na spodnja vprašanja in svoje ugotovitve predstavite sošolcem.

1. a) S pomočjo zemljevida opredelite območja širjenja krščanstva do konca starega veka.

(Šolski zgodovinski atlas. Ljubljana: DZS, 2002, str. 9.)

- b) S pomočjo besedila v učbeniku za 1. letnik gimnazije na strani 309 navedite vzroke za hitro širjenje krščanske vere po rimskem imperiju.

2. Na podlagi vira opredelite pomen Jezusa in pomen njegovega delovanja.

»Jezusa so usmrtili rimske oblasti v Jeruzalemu leta 30 po Kr., pod izmišljeno obtožbo, da je ščoval k upor. Nič kaj spodbuden začetek za novo vero! Toda že po treh dneh so se po mestu raznesle govorice, da je živ, da je vstal od mrtvih. Nekateri izmed njegovih najbližjih privržencev so zatrjevali, da so ga tudi zares videli. Sedem tednov pozneje so njegovo vstajenje že pogumno oznanjali v javnosti, in sicer prav v mestu, kjer so ga usmrtili. Učinki so bili neverjetni: na tisoče Judov in judovskih spreobrnjenecv, ki so se vrnili iz drugih delov rimskega cesarstva v Jeruzalem na obisk ali da bi v njem živeli, je začelo verovati, da je Jezus živ in da je bila njegova smrt na križu v resnici del božjega načrta za zveličanje človeštva. V naslednjih tednih in mesecih so se jim pridružili še mnogi drugi. To so bili zametki krščanske Cerkve, kot je popisano v Apostolskih delih.«

(Zgodovina krščanstva. Ljubljana: DZS, 1992, str. 57.)

ISLAM

Po razpadu rimskega imperija so se v zgodnjem srednjem veku v Evropi in Sredozemlju oblikovale tri države oziroma kulturno-civilizacijska območja: bizantinska, frankovska in arabska država. V bizantinski državi, ki je nastala iz vzhodnega dela rimske države, se ohrani krščanstvo, hitro se pokristjanijo tudi Franki. Na Arabskem polotoku pa se začne v 7. stoletju širiti nova vera – islam.

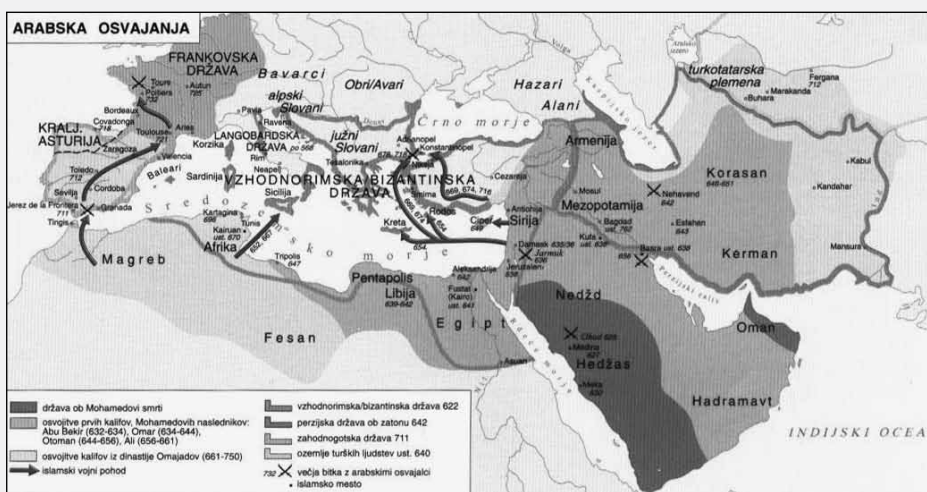
1. Na podlagi vira opredelite pomen Mohameda kot začetnika islama.

»Mohamed je, sledeč svojemu verskemu poklicu iz leta 610, oznanil sporočilo islama (arabska beseda, ki pomeni »predritev božji volji«). Njegov nauk je vseboval: sodbo, ki čaka svet in ki bo slehernemu človeku prinesla nagrado oziroma kazen za njegova dela, in nauke Alaha, stvarnika in sodnika. Poleg tega je Mohamedovo oznanilo muslimanskim vernikom nalagalo pet poveljnih dolžnosti: izpolnjevanje vere (»Ni drugega Boga razen Alaha, Mohamed pa je njegov prerok«), molitev petkrat na dan, dobrodelnost, post v svetem mesecu ramadanu in romanje v Meko. /.../ Mohamed je junija leta 622, potem ko so v Meki njegovo oznanilo slabo sprejeli, sklenil, da odide v Medino. Ta tako usodna preselitev v Medino, prerokovo mesto, se imenuje hidžra. Pomenila je začetek nove ere in več sreče za Mohameda – in začetek islamskega koledarja.«

(Zgodovina krščanstva. Ljubljana: DZS, str. 235.)

2. V filmu o začetkih in širjenju islama in v viru pri prejšnji nalogi je bilo omenjenih pet stebrov islama. Navedite jih in zapišite njihov socialni pomen.

3. a) S pomočjo zemljevida opredelite območje pojava muslimanske vere in območja širjenja do 8. stoletja.

(Šolski zgodovinski atlas. Ljubljana: DZS, str. 9.)

b) S pomočjo vira navedite vzroke za hitro širjenje muslimanske vere.

»Islamsko skupnost so zdaj (po Mohamedovi smrti, op. av.) vodili kalifi, to je »nasledniki«. Na širjenje islama zunaj arabskih meja je vplivalo več reči, poglavitna pa je bila izredna verska gorečnost, ki so jo zanetili Mohamed in njegovi prvi spreobrnjenci, tako imenovani »spremljevalci«. Že v prvem stoletju po prerokovi smrti je islam dosegel Atlantik (Maroko) in reko Ind (Pakistan). Na tem velikanskem območju je nastal teokratski imperij, vodili pa so ga kalifi, ki so združevali verske in politične funkcije. Arabski vojaški poveljniki so postali civilni upravniki osvojenih območij in predstavniki kalifov.«

(Zgodovina krščanstva. Ljubljana: DZS, 1992, str. 235.)

PODOBNOСТИ MED KRŠČANSTVOM IN ISLAMOM

1. Preberite vir in napišite tri podobnosti in tri razlike med krščanstvom in islamom.

»Zanimivo je, da je Meka, kjer se je rodil islam, od Jeruzalema, kjer je stal znameniti judovski tempelj, kjer je bil križan Jezus Kristus in kjer se je rodilo krščanstvo, oddaljena le kakih tisoč kilometrov. Tri največje religije našega časa, judovstvo, krščanstvo in islam, so zrasle pravzaprav na istem zemljepisnem območju. Pomembno je vedeti, da je Bog, v katerega verjamejo judje, kristjani in muslimani, pravzaprav isti, le da se v vsaki od teh ver imenuje drugače. Vse tri religije so monoteistične, kar pomeni, da – za razliko od mnogobožnih in malikovalskih – priznavajo samo enega boga. Seveda so med njimi velike razlike: najpomembnejše zadevajo predstavo o Božjem poslancu, osebi, ki jo je Bog izbral, da bi prek nje komuniciral s človeštvom. Pri judih je to Mojzes, pri kristjanih Jezus Kristus in pri muslimanih Mohamed. Pomembno razhajanje je v tem, da judje in muslimani verjamejo, da sta Mojzes in Mohamed človeka, izbrana in navdahnjena od Boga, pa vendarle samo človeka, kristjani pa verjamejo, da je Kristus Božji sin, ki ima poleg človeške tudi božjo naravo.

Poglejmo, v kakšnih okoliščinah je nastal islam. Kot vemo v Arabiji ne dežuje pogosto, zato se tamkajšnji ljudje nikoli niso mogli ukvarjati s poljedelstvom, ampak so od nekdaj nomadi in živinorejci. V razbeljeni puščavi je voda največje bogastvo. Naselja so vedno blizu stalnih izvirov. Najpomembnejše mesto v Arabiji je bila Meka, kjer je bilo glavno svetišče mnogobožcev, kar so bili pred Mohamedom vsi Arabci. Meka je bila trgovsko mesto, kjer so se križale karavanske poti z vzhoda in zahoda. V Meki že od nekdaj stoji kvadratasta stavba, ki se imenuje Kaba (tudi Kaaba). Vanjo je vgrajen črni kamen, o katerem izročilo pravi, da ga je Bog vrgel na zemljo iz raja, ko je od tam pregnal Adama.

Nič čudnega ni, da na tem mestu omenjamo biblijskega Adama. Muslimani imajo o praočetih človeškega rodu enaka verovanja kot judje in prek slednjih kristjani, kar priča o tem, da so vse tri religije samo veje istega starodavnega debla. Le osebna lastna imena se nekoliko razlikujejo: Adam je Adem, Abraham je Ibrahim, Jakob je Jakub, Mojzes je Musa, Jožef je Jusuf itn. Zgodbe o njih pa so v vseh treh religioznih tradicijah v osnovi enake.«

(Janković, V. (2000): Resnice, miti in legende. Ljubljana: Modrijan, str. 170.)

2. Preberite spodnje besedilo, ki govori o bogu in nastanku sveta, kot je zapisano v Koranu. Kaj pa je o nastanku sveta napisano v Svetem pismu?

»On je Alah – Edini! Alah je vsakogaršnje zatočišče, ni spočel niti bil spočet in njemu ni nihče enak. (CXII. 1-4) Ustvarjanje neba in zemlje, menjave noči in dnevov, ladja, ki pluje po morju s koristnim tovorom za ljudi, dež, ki ga Alah spušča z neba in z njim vrača življenje zemlji, po kateri je posejal vsakršna živa bitja, sprememba vetrov, oblaki, ki lebdijo med nebom in zemljo – vse to je zares dokaz za tiste, ki imajo razum. (CXII. 164)«

(Janković, V. (2000): Resnice, miti in legende. Ljubljana: Modrijan, str. 198.)

3. Spodnji odlomki iz Korana govorijo o moralnih načelih, na katerih sloni islam. Poiščite podobna moralna načela pri krščanski veri.

»Alah zahteva, da se spoštuje vsakogaršnja pravica, da se delajo dobra dela, da se bližnjemu da. Razvrat in vse, kar je odvratno, in nasilje pa prepoveduje.

Ne sledi ničemu, česar ne poznaš! In za sluh in za vid in za razum, za vse se bo zares odgovarjalo. (XVI. 90)

Ne hodi po zemlji ošabno, kajti zemlje ne moreš prebosti in hribov ne moreš v višini doseči. (XVII. 37)

O, verniki, naj se moški drug drugemu ne posmehujejo, mogoče so drugi boljši od njih. Tudi ženske naj se ne posmehujejo druga drugi. In ne kregajte drug drugega in ne obrekujte drug drugega. (XLIX. 11-12)

Koran predpisuje še več stvari: ljudje naj bodo dosledni in ponosni, varujejo naj se hinavščine, držati morajo besedo, spoštovati obred molitve in v mošejo priti v najlepših oblačilih. Zanimivo je, da je Alah pripravljen odpustiti tistemu, ki je storil slabo dejanje in grešil, vendar se za to iskreno kesal (tako kot v krščanstvu).«

(Janković, V. (2000): Resnice, miti in legende. Ljubljana: Modrijan, str. 199.)